

# DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

## Okrožnica

Pija X. z dne 4. oktobra 1903 do škofov.

Ko Vam prvič govorimo s stolice sv. Petra, na katero smo bili povikšani po nezapopadljivem sklepu božjem, ni treba opomniti, da smo jokaje in zelo proseč prizadevali si to silno breme pontifikata odvrniti od sebe. Zdelo se nam je, da smo v položaju lik sv. Anzelma, ko je bil izvoljen nadškofom.

Dosti vzrokov smo imeli braniti se tega težkega bremena. Ne gledamo na svojo revščino, vsled katere se nismo smatrali vrednimi časti pontifikata. Kedo bi sploh ne bil ginjen, ako je izvoljen za naslednika Leonu XIII., ki se je za 25letnega vladanja cerkve odlikoval po bistrotnosti duha in po sijajnih čednostih, da se je divil ves svet, in ki je po svojem čudovitem delovanju ovekovečil svoje ime. — Dalje nas je strašil jako žalostna stan človeške družbe v sedanjosti. Kedo zna, da človeška družba na bolezni, ki se za dnevom bolj izhuja ter jo dovaja do propasti? Vi časti vredni bratje veste, kakova je ta bolezen. To je namreč odpad, odvrnitev od Boga. Njemu sledi poguba po Davidovih besedah (Ps. 72. 27): „Ker glej, kateri se Tebi odtegnejo, oni poginejo“. Mi pa smo mislili, da se nam je — radi nam poverjene apostolske službe nasproti postaviti temu velikemu zlegu. Menili smo, da nam velja povelje Gospodov: (Jer. 1. 10) „Glej postaviš te danes nad narode in kraljestva, da ruješ in podiraš, razdevaš in razmetuješ, zidaš in sadiš.“ A svesti si svoje nezmožnosti smo se bali vsprejeti to tako težavno nalogo.

Ko pa je Bogu všečevalo našo slabost dvigniti do polnosti oblasti, koprismo svojim duhom do Onega, ki nas potrjuje. In ko z zaupanjem na božjo moč gremo na delo, izjavljamo, da bomo mi izvršujoč posle svojega pontifikata le eden smoter imeli pred očmi: Vse ponoviti v Kristu, da bode vse in v vsem Krist. In napram raznim domnevanjem izjavljamo prav odločno, da pod božjim varstvom hočemo napram človeški družbi nastopati le kakor služabnik živega Boga, čegar avtoriteto zastopamo. Božja stvar je tudi naša stvar. Mi pa smo sklenili njej posvetiti svoje sile in za njo zastaviti svoje življenje. In ako nekateri hočejo imeti program, ponavljamo le eno: „Vse v Kristu ponoviti“. Našo vnemo povisa ta gotovost, da nam boste vi vsi, častiti bratje, vneti sodelalci ob izvrševanju te vzvišene naloge. Znano vam je, kak ljut boj se bije dandanes zoper Boga. Kajti zoper svojega stvarnika hrume narodi, in si ljudstva vmišljajo praznih reči, tako da vseskozi odneva sovražnikov glas: „Pojdi proč od nas“. Zato mnogi ne poznajo več strahu božjega. V javnem in v zasebnem življenju se prezira postava božja. Z vso silo in z ulovkami se dela na to, da bi popolnoma izginil spominj na Boga in pojem o Bogu.

Bati se je, da bi tej spridenosti duhov ne sledil začetek zlegov, ki se nam napovedujejo za poslednje čase, kakor da bi že bival na zemlji „sin pogubljenja“. S kakošno drznostjo, s kakim srdom se napada spoštovanje do religije in se oporeka dokazom razodete sv. vere. Na vso moč se trudijo, da bi odstranili razmere in vezi med Bogom in človekom. Na drugi strani je človek,

kar je Antikristov razznamek ali znak, v svoji veliki zaslepljenosti sam sebe postavil na mesto Boga: „zakaj poprej pride odstop, in se razodene človek greha, sin pogubljenja“. In dasi ne more popolno odstraniti poznanja božjega, odločil se je po zavrnitvi Boga takorekoč samega sebe za vidni tempelj, da bi ga drugi molili: „tako da bo sedel v templu božjem in se izkazoval kakor bi bil Bog“.

Pač nihče, ki je zdrave pameti, ne more dvomiti, kakošen bode vspeli tega boja zoper Boga. Človek zamore sicer zlorabiti svojo prostost ter raniti svete pravice Stvarnika vseh stvari, a Bog le vedno zmaga. Čim drzneji postaja človek, upajoč svoje zmage, tem bolj se bliža njega poraz. Zato nas Bog sam opominja v sv. pismu. „On ljudem pregleda pregrehe za pokore volio, izbudil se je kakor spijoč, kakor junak . . . Potare glave svojih sovražnikov, da vsi spoznajo, da je Bog kralj vesoljne zemlje“ da narodi spoznanje, da so ljudje“.

(Dolje prihodnjic)

Župnik, Alojzij Kummer.

#### IV. nedelja po Binkoštih.

Gospod, pojdi proč od mene!  
(Luka 5.)

Zelo bi se motil, kedor bi Gospodnjim apostolom hotel očitati priprostost. In krivico bi jim delal, kedor bi le vedno ter vedno povdarjal njihovo neučenost.

Ne govorim o sv. Pavlu, ki ga imenuje „skoraj najbolj čudoviti veleum vseh časov in vseh rodov“. (Napotnik, Sv. Pavel 1904, — Predg. str. 3).

V mislih mi je danes le apostolski poglavar sv. Peter, ki tolikrat v občevanju z Gospodom kaže nenavadno jasnost, izvanredno nadarjenost svojega duha ter neomejeno zaupanje svojemu božjemu mojstru. Ko je n. pr. Gospod govoril o nebeškem kruhu, ki ga človeštvu izroči v spominj, znamenite besede: „Resnično, resnično vam povem: Ako ne boste jedli mesa Sinu človekovega in pili njegove krvi — ne boste imeli življenja v sebi . . . zakaj moje meso je zares jed in moja kri je zares pijača —“ (Ivan 6, 54—56) odstopilo je veliko nje-

govih učencev z besedo: „To govorjenje je trdo.“ (Iv. 6, 61.) Zato pravi Gospod, ki sploh nikoli nikogar ni siliti hotel: „Ali hočete proč iti tudi vi?“ (Iv. 6, 68.) In Peter se zglesi: „Gospod, h komu pojdemo? Ti imaš besede večnega življenja.“ (Iv. 6, 69.)

Danes pa ob tolikem vlaku rib izgovori isti Peter isto tako znamenite besede: „Gospod, pojdi proč od mene — ker sem grešen človek!“ (Luk. 5, 8). Ni se namreč smatral vrednega, da bi bival v bližini čudodelnika: Boga-človeka.

Premislimo, dragi, ob tej nad vse znameniti Petrovi iziavi: prvič: kako blažilna nam mora biti zavest, če vemo, da ob nas biva Gospod. In drugič — kako usodno bi nam bilo, ko bi Gospod res šel od nas.

\*

I-vič: Kako blažilna nam je zavest, če vemo, da ob nas biva Gospod.

Težko se je pregrešila žena drugemu očaku Izaku, ko je po zvijačni poti pomagala svojemu ljubljenu Jakobu do očakega blagoslova. Težko in tudi čisto po nepotrebnem: saj je to hotela, kar je hotel Bog. A šla je mesto ravne krivo pot in zdi se nam, kakor da bi bila hotela biti Bogu v pomoč; in v pomoč mu na svojem nepravilno razumetem, napačnem potu! — Bridko je reva morala poplačati to svojo pomoto. Sveto pismo omenja namreč, da je po 20-letni blodnji po tujini ob svoji vrnitvi domu še dobil Jakob tu očeta; a menda ne več preljubee ga matere Rebeke, ker sv. beseda je ob njega vrnitvi ne omenja niti z besedo.

In na potovanju! Še le prikazen v spanju — lestvica, ki so po njej hodili angeli gori in doli in vrhu lestvice Bog — še le ta prikazen je bila Jakoba vtolažiti v stan, da je vskliknil vesel: „Resnično, Gospod je v le-tem kraju in jaz tega nisem vedel . . . Tukaj ni družega, nego božja hiša in vrata nebeška“. (I. Moz. 27. 28.)

Dragi! Ne vidimo li tu kaznovane Jakobove pokorščine do matere v tem slučaju, ko bi nam bila tudi do starišev nepokorščina dolžnost. — Še le zavest o božji pričujočnosti ga je, bežečega od doma, vto-

lažiti bila v stanu. Tudi tu proč od ljube matere, tudi tu daleč od doma biva Bog — to prepričanje ohrabri tretjega očaka Jakoba, da more samozavestjo naprej.

Vsa vžaloščena hitita po Gospodnji smrti in njega vstajenju proti trgu Emavzu dva izmed Jezusovih učencev pogovarjajoč se o vsem, kar se je bilo zadnje dni zgodilo v Jeruzalemu. — Kar se jima Gospod sam pridruži. Kakor tujec je bil, da ga nista spoznala. Njuno žalost jima po potu razvedri razlagajoč, kako potrebno je bilo, da je trpel Krist in šel tem potem v svojo čast. Razgrnil je pred njima ves stari zakon, pojasnujoč, kako je Mozes govoril o prihodnjem Odrešeniku in kako proroki.

Silno zaupanje ju je prevzelo do tega nenavadnega tujca. Zato ga nagovarjata, ko so blizu trga: „Ostani za nama, ker se mrači in se je že dan nagnil.“ (Luk. 24, 29.)

Dragi! Ko pa je potem šel z njima v prenočišče, vzel kruh v svoje roke, ga posvetil, zlomil in njima dal; in so se jima odprle oči ter sta ga spoznala ob lomljenju kruha — ni-li potem prekipela njima duša v tej zavesti, kako blizu nju je bival in kako ju je iz njune brezupnosti dvignil Gospod? Gospodnja nazočnost — še le ta ju popolnoma vtolaži in vmiri.

2gič. Kako usodno bi nam bilo, ko bi Gospod res šel proč od nas.

Da se včini hišni mir, odloči se prvi oče Abraham od doma poslati egipško dekle Agaro s sinom Izmaelom. — Zjutraj torej Abraham vstane, vzame kruha in meh vode. Vse to zadene Agari na rame; izroči jej otroka in oba pošlje proč iz rodne hiše. S tem se loči Abraham od obeh.

Kako tesno je materi in dečku moralo biti v srcu, ko sta ločena od očeta Abrahama brez pomoči tavalala po berzabejski puščavi. — Kako hudo materini ljubezni, ko je sinu morala izročiti vsaj dozdevni smrti: saj jej je poslala voda v mehu. Za streljaj se je ločila od dečka, da ga ni videla umirati. — Kako hudo obema, ko bi božja dobrota nebi bila preskrbela rešitve dečku Izmaelu, ki je postal pozneje velik in slaven v puščavi in ko bi bil Abraham popolnoma proč šel od nju svojo pomočjo, česar pa ni hotel storiti. (I. Moz. 21.)

In Peter v današnjem sv. evangeliju! Kako lepo ga označuje o njegovi ponižnosti pričajoča beseda „Gospod, pojdi proč od mene!“ — Vrednega se namreč Peter ni sodil, da bi temu čudodelniku, svojemu Bogu in mojstru, smel bivati v bližini. Po pravici je obšla groza njega in vse, ki so bili z njim ob tem velikanskem ribjem vlakcu, saj ga je povzročila le božja vsemogočnost. In pričo vsegamogočnega Boga se mora strahu stresati človeška nezmožnost.

A, dragi, kaj mislite — ko bi se bil Gospod res odločil za proč: ko bi bil naš Izveličar res ob tej priliki zapustil Petra in tovariše ob genezareškem jezeru? Bi li ne bil zopet isti Peter — ki tolikrat govori v imenu drugih apostolov in ima tako hitro vbrano vselej pravo besedo — bi li ne bil uprav on zopet najnadležnejši prosilec Gospodu govoreč: Gospod ne hodi proč od nas in od mene — grešni človek sem in vsi smo grešni ljudje. A brez tebe nam bi ne bilo življenja — ostani? Prosimo te — ostani!

\* \* \*

In nam, dragi, — učečim se iz svetih poročil: iz evangelijskih besedi — kako usodno bi bilo nam, ko bi se odstranil kedaj tudi od nas Gospod svojo božjo pomočjo. — Kako srčno bi klicali za njim, ko bi hotel od nas: Gospod, ostani, dokler smo mladi — ostani, ko se staramo — ostani, ko zapuščamo ta svet — ostani, vselej ostani. Če ostaneš, dokler potujemo tu v Adamovem domu, če ostaneš tukaj blizu nas — zastava nam bode ta tvoja nazočnost — da ostanemo potem za večne čase tudi mi ob tebi v nebesih. — Amen.

### Nekateri papeški jubileji.

(Konec.)

Klemenu XI. je bil naslednik Inocencij XIII. rodnom Mihael Angelo Conti. Na papeški prestol se je popel leta 1721. Svetoletna doba zaradi njegovega nastopa se je pričela tretjo adventno nedeljo dne 21. grudnia i. l. in je trajala preko novega leta. Škofijstvo je naznačilo za obiskovanje tri poglavitne ljubljanske cerkve: stolno, šent-

petersko in šentjakobsko. Takoj prvi dan bi bila prišla svetoletna procesija k Sv. Jakobu, kakor je bilo oznanjeno prejšnjo nedeljo po ljubljanskimi cerkvah, a prepričilo jo je slabo vreme. Namestu na sv. Tome dan šel je izprevod iz stolice v obe naznačeni cerkvi v nedeljo pred novim letom dne 28. grudna. Pri Sv. Jakobu je tedaj celebriral škof Viljem grof Leslie. Za procesijo so šli kanoniki, vsa duhovščina, vse plemstvo in množice ljudstva. Redek prizor pobožnosti! — pripominja letopisec.

Smrt Inocencija XIII. je ne še prav tri leta pozneje zakrivila izpremembo na stolici sv. Petra. Plakaje jo je zasel leta 1724. general dominikanskega reda Vincencij Marija Orsini kakor Benedikt XIII. Dvanajsto nedeljo po binkoštih dne 27. velikega srpana 1724. je bil v proslavo papeževega nastopa začetek svetega leta. Ljubljancem je bilo posetiti iste tri cerkve, kakor leta 1721. Izprevodomu so storili to takoj prvi dan jubileja. Procesijo je vodil generalni vikar Ivan Jakob Schilling spremljan od kanonikov in vse duhovščine. Pri Sv. Jakobu je pel ta cerkveni dostojanstvenik ob izpostavljenem presv. Rešnjem Telesu votivno sv. mašo v višnjevi opravi „za odpuščenje grehov“ podavši pred in po sv. maši blagoslov z Najsvetejšim. Škof Leslie, ki se je vdeležil jubilejne procesije, je maševal v kapeli sv. Franciška Ksaverkega, nato pa v koru poslušal nemški govor jezuita o. Fleischerja.

V soboto dne 3. sušca 1731. so zopet nanzanjali zvonovi vseh ljubljanskih cerkva, da se je pričelo izvenredno sveto leto v ta namen, da bi verniki nasledniku Benedikta XIII. Klemenu XII. (Lovrencu Corsiniju) izprosili srečno vladanje. Jubilej je trajal tistikrat štirinajst dni. Takoj dne 4. sušca — bila je četrta postna nedelja — so se pobrinili Ljubljanci za svetoletne odpustke, strnivši se v številen izprevod, ki ga je o pol devetih zjutraj privel k Sv. Jakobu stolni prošt Peter Lavša pl. Lavšodvorski (Lauscha v. Lauschenhof.) Opravil je tamkaj slovesno peto sv. mašo. Po povzdigovanju se je pričel cerkveni govor.

Deset let pozneje — na tiho nedeljo dne 19. sušca 1741 srečujemo iznova svetoletno procesijo na ulicah ljubljanskih in za njo škofa Feliksa grofa Schrottenbacha in poglavarja kranjske dežele in številno plemstvo pred brezbrojno meščansko in kmetijsko množico. Šentjakobska cerkev je bila tedaj do zadnjega kotička — tudi na korih

— prenapolnjena. Zakaj so slavili ta jubilej? Leta 1740. je zavladal katoliško cerkev veliki papež Benedikt XIV. rodod Prosper Lovrenc Lambertini — zanj so puhtele svetoletne molitve v nebo in ne zastoj. Njegovo osemnajstletno papeževanje je prineslo nevesti Kristovi najkrasnejše sadove.

Naslednik mu je bil učenjak državnik in Karol Rezzonico s papeškim imenom Klemen XIII. (1758—1769). Tudi njegov nastopni jubilej so praznovali v postu. Pričel se je na tiho ali „črno“ nedeljo dne 1. malega travna 1759. Za štirinajst-dnevne milostne dobe so morali obiskati poleg stolne, šentpeterske in šentjakobske cerkve tudi še sv. Jožefa cerkev pri oo. diskalceatih na Ajdovščini. Ob otvoritvi svetega leta je vodil izprevod stolni dekan grof Barbo.

V postu leta 1770. je bil zopet papeški jubilej. Začetek njegov so javili Ljubljancem zvonovi dne 31. sušca ob šestih zvečer — šentjakobski so peli nekam zamolklo. Na tiho nedeljo 17. malega travna 1770. pa je bil konec svetemu letu, objavljenemu o nastopu papeža Klemen XIV. (Franciškana Lovrenca Ganganellija), ki je z bulo „Dominus ac Redemptor noster“ izdano dne 21. malega srpana 1773. zatrl tovarištvo Jezusovo.

(Vir: Dolničarjeva Hist. eccl. cath.; jezuitski dnevnik; kronika diskalceatska.) J. J.

### Red ubogih šolskih sester „de Notre Dame“ leta 1904.

Lansko leto nam je „Danica“ opisovala življenje in delovanje sv. Petra Fouriera in škofa rezenškega, častitljivega Mihaela Wittmanna, ki sta bila ustanovnika reda ubogih šolskih sester d. N. D. Opisano je bilo tudi, kako se je reda malo drevesce razvilo v veliko, košato drevo, čigar veje sežejo v Ameriko ter se razprostirajo po vseh deželah severne Amerike. Pred nekaj tednov je prišel v Monakovem na svetlo šematizem te velike in imenitne kongregacije. Iz njega smo posneli nekoliko statističnih črtic za cenjeno „Danico“. — Te redovnice delujejo po šolah in vzgajajo v vstavih deklice, od najmanjših v otroških vrtcih do odrastlih deklet v višjih mestjanskih šolah, ter jih poučujejo v vseh vedah, v ženskih ročnih delih, v gospodinjstvu in vsem, kar morajo znati ne le deklice priprostege stanu, temuč

tudi hčerke gosposkih starišev. Da sloni ves pouk, vsa vzgoja na podlagi globoke vernosti, ni mi skoraj treba omenjati. Te redovnice ne gledajo le na bogatenje uma z vednostmi in umetnostmi, nego tudi na blaženje srca s krepostjo in krščansko čednostjo. V njihovih vstavih vzgojene dekleta naj bi postale dobre gospodinje in značajne krščanske žene in matere, ne pa moderno omikane, domišljave in ošabne gizdalinke, kakoršne vzgajajo premnoga svetna vzgajališča. Zato se pa ne le po mestih in trgih, nego tudi po večih vaseh na Bavarskem in drugod vstanovljajo novi samostani ubogih šolskih sester „de Notre Dame“.

Kongregacija šteje l. 1904. samostanov v Evropi 257, v Ameriki 247, skupaj 504. Sester je v Evropi 2694, v Ameriki 3095 — skupaj torej je sester 5789. Kandidatinj in aspirantinj v Evropi in Ameriki je 1390. Otrok so te redovnice poučevale v Evropi 87.294, v Ameriki 95.391, torej so skupaj sestre učile in vzgajale **182.685** deklic. Kaj ni to lepo število! Tudi na Kranjskem delujejo te vrle redovnice in vzgajajo v Trnovem na Notranjskem 317 šolaric in 72 vzgojenek, redovnic je tukaj 11 in kandidatinj 8; — v Sv. Michelu pri Novem mestu je pa redovnic 17 in kandidatinj 12, šolaric imajo 460 in vzgojenek 81. — Ako se pomisli, kako nevtrudno in goreče delujejo te blage redovnice, nesebično, le iz ljubezni do Boga in do bližnjega v blagor mladine, mora človek pomilovati besne in zaslepljene francoske framazone, kateri deželi v največo škodo, izganjajo dobre redovnice.

I. Bilc.

## Zatrite nekdanje cerkve in kapele ljubljanske.

### 10. Cerkev sv. Jožefa.

(Dalje.)

#### Veliki oltar.

Prvotni veliki oltar diskalceatske cerkve, posvečen sv. Jožefu, je izvršil s kipi in okraski vred ljubljanski kipar Ivan Karol Schell po danem načrtu l. 1662. za sto kron (183 gld. 20 kr.). Schellov oltar je stal do l. 1735. Tedaj je odločila vdova de Georgiova za nov veliki oltar v diskalceatski cerkvi 500 gld. Leseno ogrodje zanj je izdelal mizar br. Kajetan, ki so ga bili nalašč zato pozvali iz dunajskega diskalceatskega samostana. Kiparsko

delo so poverili ljubljanskemu kiparju Heinrichu, slikarsko pa Valentinu Mencingerju — v diskalceatski kroniki se zove Mezinger, redkeje Metzinger — naredil je dve sliki: večjo sv. Jožefa\* in neko manjšo in dobil za nji 100 gld. nemške veljave. To sta bili menda prvi podobi, ki so ji prejeli od tega slavnega umetnika ljubljanski diskalceati. Letopisec poroča, da je bil veliki oltar zgrajen v „jonskem“ slogu. Stal je, toda še neokrašen — brez zlata, brez barv. A skoro se je našel dobrotnik, ki mu je bila skrb, da je izginil ta nedostatek in da je zasijal veliki oltar sv. Jožefa v zlatu in pestroti. Diskalceatskemu prijorju je obljubil baron Avguštin pl. Codelli, da plača za ozaljšanje velikega oltarja v treh obrokih znatno svoto 1000 gld. Menihi bosači so se ob tako krasnem zagotovilu lahko pogodili s pozlačevalcem Wexlerjem, ki se je zavezal, da jim pozlati oltar z dobrim beneškim svetlim zlatom (Glanzgold), ga primerno marmorira in s pokostom prevleče, da se bo svetil in ohranil lesk.

Zlata in okraskov je bil potreben tudi tabernakelj, a za Najsvetejše ni bilo novcev. Diskalceati si niso dolgo ubijali glav. Kdor je dal za oltar — so si mislili — naj seže v žep še za tabernakelj. Njihov prijor je šel v Gorico mečit Codellija, da naj bi še kaj navrgel za okrašenje tabernaklja. Barona ga je vslišal in dodal še pol-drugi stotak; hkrati pa je zahteval, da naj obe sijo njegov grb ne le na viden kraj na velikem oltarju, nego tudi na tabernakelj. Seveda so diskalceati radi ugodili njegovi želji.

Veliki oltar sv. Jožefa s tabernakljem vred je bil dodelan l. 1737. Dve leti pozneje so dali pozlatiti še kipa predstavljajoča angeljevo pozdravljenje, nameščena ob velikem oltarju. Wexlerjevo okrašenje je kmalu obledelo. L. 1755. so morali diskalceati dati veliki oltar prenoviti. Dve leti potem mu je napravil Mencinger nov antependij. L. 1769. so omislili nov krasen tabernakelj. Veliki oltar je bil privilegovan.

Izza l. 1722. je stala pred njim lepa kamnita obhajilna miza. Ta marmornata ograja diskalceatskega prezbiterja je bila izprva namenjena kapelici sv. Antona v tedanji frančiškanski cerkvi Matere božje v nebo vzete. Dala jo je na-

\* Neka Mencingerjeva slika sv. Jožefa se je ohranila v bakrorezu, ki ga je naredil Schmutzer na Dunaju (v. Strahl, Die Kunstzust. Krains 30). Morda jo je ta razmnoževalec povzel po diskalceatski velikooltarni sliki.

praviti gospa Marija Katarina pl. Schellenburgova, soproga utemeljitelja ljubljanskega uršulinskega samostana. Njena izrečna želja ob tem naročilu je bila, da bodi omenjena ograja prema; a frančiškani se niso ozirali na to, nego so naročili kamenarju Ludoviku Bombasiju zaokroženo. Kajpada ta nepremišljenost ni ugačala veledušni dobrotnici. Bombasi je namignil diskalceatskemu priporju, da naj poprosi gospo Schellenburgovo za ograjo. Prav tedaj na vizitacijo došli provincijal o. Stanislav a s. Ludmila je s priporjem vred posetil omejeno gospo. Radostna posledica tega poseta je bila, da se je okoristil z novo presvetiško ograjo Sv. Jožef. Ker je bila prekratka, dodal ji je Bombasi na stroške diskalceatov na obeh koncih še dva enaka kosa.

Omenjeni kamenarski mojster je leta 1739. potlakal prezbiterij ob oltarju sv. Jožefa z belimi in črnimi marmornatimi ploščami. Do tedaj so bile v presvetišču preproste lesene podnice. Bele ploče so dobili od Celja, črne je dal Bombasi. On je podaril tistikrat diskalceatski cerkvi tudi rdeči in črni kameniti tlak ob stranskem oltarju sv. Ane z marmornatimi stopnjami vred proti temu, da mu z vsemi zazvone pri diskalceatih, kadar umre.

(Dalje prihodnjič)

### Iz domovine.

Popotni spominji na Dolensko.

„Lepa naša domovina.“

Hrvatska nar. pesem.

(Dalje.)

Ko sva se povrnila s tovarišico na Čatež, bilo nama je treba misliti kaj tudi na odhod. Na uri je bilo že blizu edenajste, dobro uro hoda je do postaje v Veliki Loki, kamor prihaja vlak okolu poludne. Z njim sva se nameravala peljati po še ne popolnoma določenem popotnem načrtu proti Ljubljani. Mikalo naju je zglasiti se še ali v Zatičini, ali pa na Grosupljem. Po kratki pomudbi na Čatežu sva krenila po dobro izpeljani cesti navzdol. Pravili so nama sicer tudi zdaj od bližnic; a povedal sem že, da jim v ptujini ne upam mnogo, in zlasti navzdol je hoja po njih vsaj zame še nekako bolj težavna, nego navzgor. Zato sva hodila le po cesti, ki se vije do malega skozi goščave in hoste, ki so slične prijaznemu perivoju. A hoja za posameznike,

osobito po noči zaradi samote, bi bila pa le dolgočasna. Da bi prišla do pravega časa na postajo, pospeševala sva po vsej moči svoje korake; a vender se nama je hoja le počasi odsedala. Solnce se je še vedno skrivalo, ozračje je bilo pa postalo zelo zagatno in soparno; torej hoja ni bila prijetna. Srečala sva večkrat kake ljudi, a na vprašanje o daljavi do Velike Loke je bilo vedno „pol ure“. Po naših gorenjskih krajih imamo toliminske ure za dolge; a tudi dolenske niso bile nama nič krajše. Poslednjič se nama je jelo svitati skoz gozd, dospela sva kraj njega, kjer stoji vrh okroglega brežulka k desni strani ceste gradič Mala Loka v jako prijetni solčni legi. Na severni strani gradiča je mala cerkvica, kakor grajska kapela. Rad bi bil vprašal tudi tukaj za to ali uno; a za las bolje ni bilo, nego v jutro ob graščini Turn. Razun nekaj kuretine in kužeja, ki se je nekaj repenčil nad nama, je ni bilo nikjer žive duše. Ob gradiču se nama je odprl razgled v mično temeniško dolino, ki se nama je razgrinjala v podnožju griča, na katerem stoji gradič. Valvazor sicer omenja njega prijetne lege; pove pa ne, kedaj in od koga je bil pozidan. Tudi grajske cerkvice ne omenja. Kakor nekadašnje lastnike navaja barone Gallen; pozneje pa Ernesta Zupančič-a in Andreja Lukančič-a. Poslednji je umrl l. 1686. ter zapustil posestvo vdovi Ani Katarini, rojeni Gallen. Zanimivo je morebiti za naš čas, v kakošni obliki omenja Valvazor smrti Lukančičeve. Približno tako-le piše: Oni blede kozel, ki potrka na vrata graščinska in tudi na ona beraške kočje, je l. 1686. odpovedal lastnino gradiča, stanovanja in življenja posestniku Lukančiču. Razun tega, da je svet le — tod dobro obdelan, rodovit, da ima tolste senožeti in mnogo sadja, da so nedaleč odtod že tudi vinogradi, ne omenja naš slavn kronist drugega. Naše dni se tudi tukaj — kakor sem omenjal pri gradu Turnu — zelo čuti pomanjkanje delalskih moči. In vender je tudi tukaj Bog in bi bil za marljive ljudi tudi ljubi kruh! Marsikdo bi si za potne stroške prevoznji v daljno Ameriko lahko že doma kupil primerni dom. Ima pač vsaka glava svojo pamet, vsakdo svoj „prav“.

A nečesa naj vender tu še omenjam, iz česar naši spoštovani bralci lahko razvidijo, v kake roke pridejo, žal! naše čase graščine in velika posestva naše lepe dežele in domovine. Govoril sem zgoraj o grajski cerkvici, ki stoji

na zadnji strani malološkega gradiča, in je od zunaj videti dost lična. Dokler so bili lastniki gradiča katoliški Widerkehrerji, opravljala se je vsako leto dvojna služba božja na velikonočni in binkoštni ponedeljek v tej cerkvi, ki je bila posvečena Materi božji. Ko je pa dobil Malo Loko v last umirovljeni c. k. major Marko Trbuhovič, ki je bil po svoji veri pravoslaven, se je to, žal! izpremenilo. Cerkvica je postala shramba poljskega orodja, kuhe in enakih stvari; zvonovi pa so šli „v denar“, t. j. prodali so se. Trbuhovič je umrl menda okoli l. 1901. Služil je kakor vojak še pod slavnim vojskovodjem Radeckym. Ako se prav spominjam, bil je naročil, naj se njegovo truplo prepelje za pokop v Zagreb, in naj se o njegovem izprevodu ne svirajo običajne žalostinke, nego igra naj se „Radecky-koračnica“. Se je li bilo tej želji vgodilo, ne vemo.

Podajmo se naprej!

Ko bi vodila od gradu kaka steza čez senočet naravnost doli v ravnino, dospelo bi se prav kmalu lahko na cesto, ki pelje od tam k levi na Veliko Loko in na ondotni kolodvor, k desni pa na Št. Lovrenec in na tamošnjo postajo. A cesta, po kateri se pride od Čateža, se zavije od gradu na levo daleč tja v stransko dolino, naredi ondi ovinek, in vodi polagoma navzdol. Ko sva poslednjič prišla v ravnino, zopet ni bilo nobenega človeka, da bi ga vprašala, na katero stran bi bilo bliže do železnične postaje. Vedela sva pa, da je že pozno na času, in da vlak ne more biti več daleč. Zdaj vendar pride deček po cesti, ki nama pove, da imava v Št. Lovrenec bliže, nego na Veliko Loko. Pospeševala sva sicer svoje korake; a midva eno, vlak pa drugo. Zabrlizgal je za nama; zdajci bil vštric naju, drvil kaj pa da — nebrizno naprej. Naju ni videl in ni čakal. Tako se potuje.

(Dalje pride.)

Nadučitelj Jos. Levičnik.

### Iz književnosti.

Sv. Pavel, apostol sveta in učitelj narodov.

(Konec.)

Omembe je treba, da se k. š. Napotnik popolnoma nič ne straši naprednih jezikovih izrazov; naprednih stavkovih zavinkov; naprednih slovničnih oblik. Kakor samoumevno pravilo mu

je — tudi po osebni mu zatrditvi do nas — pred očmi ta resnica, da napredujoča vednost brezpogojno zahteva tudi jezikovega napredovanja. Jako zadostilna istina nam ta, da je sosebeno se v jezikovih oblikah celo stvaritelj: kakor v drugih svojih spisih, tako tudi v Pavlu. V njega ožem domovju se mu menda ni treba bati, da bi se zdela komu tudi tam taka probujena slovenščina kakor kak kamen izpodtuke — recimo kakor kak presmel korak naprej. Presmel korak naprej — uprav kakor da bi tista vednost, ki načeluje vsem drugim, morala nazadovati v jeziku.

Mi po takem — ocenjevanju k. š. Napotnikovega Pavla priporočamo to knjigo slovenskemu narodu; a ne le slovenskemu duhovstvu, tudi svetnemu olikanstvu, na koje se knežskofiji pisatelj pozivlje več nego enkrat. Pozivlje nam v vteho: saj nam brez svetne, tudi na verskem polju vežbane inteligence ni prave narodove prihodnosti. Umevno bi takim potem potrebna postala 4. izdaja. — Zato živela četrta! Nikedo se je ne zveseli bolj od nas.

Sami čutimo, da smo se izražali v danes končani oceni o k. š. Napotnikovem Pavlu v izvanredni simpatičnosti. A ob tem nas ni mamila niti škofja infula niti knežji krezelec — jač pa nas je navdihovalo pisatelju lastno visoko krščansko naziranje ter knežje prosvitljeni mu um. — Saj je dosti znano slovenskemu svetu, kako naš tilnik ni stvarjen, da bi se bil kedaj se vklonil dozdevnemu velemogočniku takrat, kadar smo ga videli nesposobnega svojega visokega zvanja. A pristrčno smo pozdravili vselej in pozdravimo vselej vsacega, kojemu se je razsipala resnica iz duše; vera kazala v delih — ne na jeziku in na kojega čelu se je brala vsa prosvitljenost človeškega po vsem blagem hrepenečega duha. Pozdravili smo ga in ga bomo — naj je ogrnjen bil ali bo tudi najbornejim odelom.

Da je pisal tega Pavla zadnji kapelan, klonili bi se mu bili isto tako kakor smo to storili ob knežjem pisalcu. — Le ta razlika bi nam bila med njim in onim, da bi mu bili želeli mileje osode — ob enem prognostikujoč mu to prihodnost: naj se posadi tak Pavlov pisatelj za najodličnejšo bogoslovsko katedro.

In da bi vsojeno kedaj bilo slovenstvu merodajnejše stalo v svetovni slovesnosti, nego je to danes — naj bi postala slovenska zemljica celo grška Atika — tudi takrat bo po našem prepri-

čanju prav tako še po koncu stopal k. š. Napotnikov Pavel. — Ker, kadar se od slej izreče v literaturi ime „Napotnik“ — pristavi se mu neposrednje epitet „Apostol Pavel“.

Iz te vednostno nabožne knjige pa se zrcali tudi vsa k. š. Napotnikova osebnost — tako pristujoča pastirju duš — katoliškemu škofu. Iz Pavla vum ti dije duh vdanosti do sv. cerkve; česčenja do države ter ljubezni do ože domovine.

In če k. š. Napotnika hočeš nazivljati „Pavlovega škofa“ — smeš imenovati to njega knjigo vtelesbo slovenskega programa: **„Vse za vero, cesarja, domovino“**.

In končno.

V „lahko odpustljivem veselju“ — kakor on pravi v „katoliškega škofa vrednem veselju“ bi pa rekli mi — si je stavil k. š. Napotnik v apostolu Pavlu svoj veliki ideal.

Prečil je sv. Pavla od vseh strani. Kar je nudila o sv. Pavlu slovesnost katerega si bodi jezika, vse je prebral samosvoja in ta tuja naziranja in reminiscence iz slednje človeške vednosti je nesel v svojo veleknjigo: „Sveti Pavel, apostol sveta in učitelj narodov.“

In nastal je plod isto tako izvanrednega njegovega „sladkega truda“ — kakor prirojene si in pa pridobljene pač zavidljive duhovitosti.

Zato visokemu pisatelju le še te-le osebne naše želje.

Vpre naj svoj pogled v spise onega, o kojem se toliko trudi, da bi ga spravil v najsrčnejo zvezo z apostolom Pavlom — to je modroslov Seneka. Iz njega izrekov naj povzame in si napiše nad sobo-delalnico besede: „Intensus arcus nimium facile rumpitur — prenategnjen lok, kako rad ti poči.“ — Bistvena potreba za izvršitev po Bogu mu dane vzvišene naloge v slovenskem narodu mu je namreč čilost telesa. A ne le Senekovih tujih, tudi lastnih v Pavlovem „predgovoru“ zapisanih besedic osvojem „dolgotrajnem bolehanju“ mu tuprilično izročamo v večkratno premišljevanje.

To tu navedeno mu pripomore brezdvombeno, da vstrajno misli tudi na potrebo telesne si čilosti — dušne, te mu v viši meri ni treba.

Pomisli naj — nadutosti se mu ob tem ni treba bati premisli naj, da je učen škof — živec sredi slovenskega ozemlja — našemu narodu potreba. Ne najmanj del verskonarodne

izobrazbe nam je bil namreč do sedaj napisati na rovaš svojih učenih domorodnih škofov.

S slovenskimi škofi-učenjaki bi se ponašal rad narod do slednjega vzdihla.

## Z r n j e.

**Za svetnika** proglasi sveta rimska stolica prihodnji mesec blaženega škofa Aleksandra Sauli-ja iz tovarštva barnabitov. Za blažena spozna hkrati tedaj mučenika Agatangela in Kasijana iz kapucinskega reda. Dotične obravnave so dovršene in na sv. Trojice dan 29. velikega travna t. l. so se v konzistorijski dvorani vatikanski prečitali vpricho papeža mnogi odloki, ki dovoljujejo, da se sme izvršiti posvetničenje oziroma poblaženje gorenjih. Te svečanosti so se vdeležili razen papeževnega dvora mnogi barnabiti in kapucini. — d.

**Sveta načela.** (Iz spisov kardinala Manninga). Ljudje ne hodijo radi na kraje, kjer so nalezljive bolezni, vročica ali kuga; grešnih priložnosti pa vendar predrzno iščejo. „Kdor ljubi nevarnost, v nevarnosti pogine.“ Srce, ki ne sovrži grehov, je srce, ki nima lakote in žeje po Bogu.

Tri velike globine so, pri katerih ne pride do dna človeški glas: globina naše grešnosti, globina naše nevrednosti in globina naše ničnosti.

Sveto življenje so prava vrata nebeška, toda vsekdar se spominjajmo, da svetost ni v tem, ako delamo nenavadne reči, nego v tem, ako delamo vse s čistim srcem. To se zлага z našimi dolžnostmi in s stalno pobožnostjo. Kakor težnost sploh deluje, ako je ne preprečuje kaka nasprotna sila, tako je s skrbmi, zabavami, napor in težavami našega življenja. Samo prijazno občevanje z Bogom jim more kljubovati.

Ako se srce širi, raste ljubezen do Boga; medtem ko raste ljubezen, razširja nam še bolj srce.

(Dalje prihodnjič.)

Filaret.

## Popravek.

V poslednji števec „Danice“ stoj na str. 173. letnice 1787, ne pa 1887.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrto leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej.

V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v tabakarni: Makso Brusovi, pred škofijo 12.